

Sygn. akt III AUa 1110/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 czerwca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.) SSA Urszula Iwanowska
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 18 czerwca 2014 r. w Szczecinie

sprawy B. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury za okres od 1 października 2011r. do 21 listopada 2012r.

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 2 października 2013 r. sygn. akt VII U 675/13

oddala apelację.

SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 1110/13

UZASADNIENIE

Decyzją z 18.03.2013 r. wydaną po rozpatrzeniu wniosku z 19.11.2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił ubezpieczonej B. M. uchylenia decyzji z 12.10.2011 r. w części, w jakiej decyzja zawieszala na podstawie art. 28 ustawy z 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257. Poz.1726 oraz z 2011 roku Nr 291, poz.1707) w związku z art.103a ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku Nr 153, poz.1227 ze zm.) prawo do emerytury za okres od 1.10 2011 r. do 21.11.2012 r.

Odwołanie od tej decyzji złożyła ubezpieczona B. M., która wniosła o jej zmianę i wypłatę świadczenia emerytalnego za okres od 1.10.2011 r. do 21.11.2012 r. z odsetkami, w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 13.11.2012 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem 2.10.2013 r. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że uchylił decyzję z 12.10.2011 r. w części w jakiej decyzja ta zawieszła prawo do emerytury za okres od 1.10.2011 r. do 21.11.2012 r. i przyznał prawo do wypłaty emerytury za ten okres, w pozostałym zakresie odwołanie oddalił.

Rozstrzygnięcie sądu okręgowego zostało oparte na następujących ustaleniach.

Ubezpieczona B. M. ur. (...) otrzymała prawo do emerytury decyzją z 25.05.2009 r. od 1.05.2009 r. Decyzją z 12.10.2011 r. organ rentowy wstrzymał ubezpieczonej wypłatę emerytury od 1.10.2011 r. wobec kontynuacji zatrudnienia. Decyzją z 18.03.2013 r. wydaną po rozpatrzeniu wniosku z 19.11.2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił ubezpieczonej B. M. uchylenia decyzji z 12.10.2011 r. w części, w jakiej decyzja zawieszła prawo do emerytury za okres 1.10 2011/ 21.11.2012.

Sąd okręgowy uwzględnił odwołanie argumentując, że od 1.07.2000 r. tj. od wejścia w życie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS nierozwiązanie stosunku pracy powodowało, że prawo do świadczenia mogło zostać ustalone, ale nie mogło zostać zrealizowane (było zawieszane). Przepis ten został uchylony przez art. 37 pkt 5 lit. b ustawy z 21.11.2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. nr 228, poz. 1507) i od 8.01.2009 r. treścią ryzyka emerytalnego było osiągnięcie odpowiedniego wieku. Wypłata zawieszanej emerytury odbywała się na wniosek osoby zainteresowanej (taki wniosek złożyła również ubezpieczona) i co do zasady przysługiwała do 31.12.2010 r. Od 1.01.2011 r. wszedł w życie – na podstawie art. 6 pkt 2 ustawy z 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw - art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który obejmował wszystkich emerytów, w tym również tych, którzy przeszli na emeryturę przed wejściem ww. przepisu w życie. Z brzmienia tego przepisu wynikało, że w odniesieniu do osób, które pozostając w zatrudnieniu nabyły prawo do emerytury w 2011 r. organ rentowy w ogóle nie podejmuje wypłaty świadczenia, jeżeli nie nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy. Jednak po rozwiązaniu umowy o pracę osoby te mogą zatrudnić się ponownie u tego samego lub innego pracodawcy i wówczas emerytura będzie im wypłacana (ustaną przesłanki do jej zawieszenia). Z dniem 22.11.2012 r. art. 28 ustawy z 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, w związku z art. 103a ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dodanym przez art. 6 pkt. 2 ustawy z 16.12.2010 r. w zakresie w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1.01.2011 r. bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, został uznany wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 13.11.2012 r. (sygn. akt K 2/12) za niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 Konstytucji RP. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę w art. 28 ustawy z 16.12.2010 r. spowodowało że osoby, które skutecznie nabyły i zrealizowały prawo do emerytury w okresie od 8.01.2009 r. do 31.12.2010 r. zostały objęte nową, mniej korzystną dla nich treścią ryzyka emerytalnego. Aby emeryturę nadal pobierać po 1.10.2011 r. musiały rozwiązać stosunek pracy z dotychczasowym pracodawcą. W ocenie sądu okręgowego przywołane orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego należało zastosować do sytuacji ubezpieczonej B. M., ponieważ nabyła i realizowała prawo do emerytury w okresie 8.01.2009/ 31.12.2010. Sąd okręgowy uznał więc, że decyzja z 12.10.2011 r. wydana została na podstawie niekonstytucyjnych przepisów, skoro Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją art. 103 a ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr.153, poz. 1227 ze zm.) i art. 28 ustawy z 16.12.2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707). Sąd okręgowy ocenił, że w stosunku do ubezpieczonej świadczenie emerytalne winno zostać wypłacone od 1.10.2011 r. tj. od dnia, w którym zostało zawieszane powołując art. 190 ust. 1 i 3 Konstytucji. Natomiast co do żądania ubezpieczonej zasądzenia odsetek sąd okręgowy wskazał na art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 1998 Nr 10, poz. 13 ze zm.) i uznał, że organowi rentowemu nie można przypisać odpowiedzialność za opóźnienie w wypłacie należnego świadczenia. Wprawdzie decyzja z 12.10.2011 r okazała się wadliwa, jednak nie wynika to z okoliczności zawinionych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Apelację od wyroku złożył organ rentowy zarzucając naruszenia prawa materialnego art. 190 Konstytucji przez błędną interpretację polegającą na przyjęciu, że uchylenie przepisu jako niekonstytucyjnego wywołuje skutek wsteczny od momentu jego wydania, nie zaś od momentu publikacji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w sposób przewidziany w art. 190 ust 2 Konstytucji, co w konsekwencji spowodowało podjęcie wypłaty emerytury od daty zawieszenia. Skarżący wnioskował o zmianę zaskarżonego orzeczenia i oddalenie odwołania. W uzasadnieniu zwrócił uwagę, że w doktrynie prezentowane są rozbieżne stanowiska, odnośnie skutku derogacyjnego orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego. Zgodził się z poglądem, że regulacja przewidziana przez art. 190 Konstytucji jest nieprecyzyjna i niekompletna, co utrudnia proces interpretacji i powoduje, że konieczne staje się sięganie do pozajęzykowych metod wykładni. Generalnie zdaje się jednak przeważać koncepcja skuteczności typu *ex nunc*, połączona z zasadą oddziaływania orzeczeń *pro futuro*. Analizując treść art. 190 Konstytucji stwierdził, że reguluje jedynie określony fragment problematyki czasowego zasięgu oddziaływania orzeczeń TK. Ustawodawca konstytucyjny identyfikuje moment wejścia w życie orzeczenia TK z czasowym momentem wystąpienia skutku derogacyjnego wskazując, że moment ten może zostać przesunięty w czasie w stosunku do dnia formalnej publikacji orzeczenia, jeżeli więc TK nie zastosuje klauzuli cofającej albo odraczającej skutek derogacyjny, to w płaszczyźnie czasowej przepisy uznane za niezgodne z Konstytucją (lub innym aktem normatywnym) utracą formalną moc obowiązującą z dniem ogłoszenia orzeczenia w odpowiednim dzienniku publikacyjnym. Z chwilą formalnej publikacji orzeczenia obowiązujący stan prawny ulegnie zmianie, a organy sądowe i administracyjne będą zobowiązane do stosowania nowego prawa. Nowy stan prawny pozbawiony niekonstytucyjnej regulacji będzie zatem stosowany względem stanów faktycznych, które dopiero powstały po wejściu w życie orzeczenia TK. W stosunku do stanów już istniejących i zrealizowanych w okresie formalnego obowiązywania uchylonych formalnie norm, nowy stan prawny powinien zostać zastosowany w związku z uruchomieniem procesów jurysdykcyjnej i pozajurysdykcyjnej konkretyzacji prawa materialnego.

Sąd apelacyjny rozważył apelację i uznał, że nie zasługuje na uwzględnienie.

Stan faktyczny i prawny sprawy nie powinien budzić wątpliwości interpretacyjnych, a to wobec rozstrzygnięcia wielości analogicznych spraw. Sąd apelacyjny prezentuje niezmienną praktykę orzeczniczą i ponownie podkreśla, że z chwilą ogłoszenia w Dzienniku Ustaw wyroku Trybunału Konstytucyjnego co do art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r., jedynie potwierdzono niekonstytucyjność przyjętej przez ustawodawcę regulacji prawnej. Sąd apelacyjny wskazuje przy tym na obszerną linię orzecznictwa: orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność aktu normatywnego lub jego części z Konstytucją, wchodzące w życie z dniem ogłoszenia, mają skutki retrospektywne, tj. działają wstecz (zob. wyrok z dnia 6.04.2006r., sygn. III AUa 996/05, OSA 2008r. nr 3, str. 6, LEX nr 357749, wyrok z dnia 16.01.2013r. LEX nr 1264372; zob. uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 99/06, OSNC 2007, nr 6, poz. 79, uchwały z dnia 23 stycznia 2001 r., III ZP 30/00, OSNP 2001, nr 23, poz. 685, z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 136, z dnia 23 stycznia 2004 r. III CZP 112/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 61, z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006, nr 5, poz. 81 i z dnia 19 maja 2006 r. III CZP 26/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 39 oraz wyroki z dnia 10 listopada 1999 r., I CKN 204/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 94, z dnia 19 grudnia 1999 r., I CKN 632/98, niepubl., z dnia 19 kwietnia 2000 r., II CKN 272/00, niepubl., z dnia 15 stycznia 2003 r. IV CKN 1693/00, niepubl., z dnia 9 października 2003 r., I CK 150/02, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 132, ze sprost. OSNC 2004, nr 10, s. 131, z dnia 29 października 2003 r., III CK 34/02, OSP 2005, nr 4, poz. 54, z dnia 30 września 2004 r., IV CK 20/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 161, z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 270/04, niepubl., z dnia 12 stycznia 2005 r., I CK 457/04, niepubl., z dnia 7 października 2005 r., II CK 756/04, "Monitor Prawniczy" 2005, nr 21, s. 1027, z dnia 14 września 2006 r., III CSK 102/06, niepubl., z dnia 15 czerwca 2007 r., II CNP 37/07, niepubl., z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 315/07, niepubl., z dnia 19 czerwca 2008 r. V CSK 31/08, OSNC-ZD 2009, nr 1, poz. 16, z dnia 20 maja 2009 r., I CSK 379/08, OSNC 2009, nr 10, poz. 172 i z dnia 10 grudnia 2009 r., III CSK 110/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 82, a także postanowienia z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNAPUS 2001, nr 10, poz. 331 i z dnia 15 kwietnia 2004 r., IV CK 272/03, niepubl.). Od zasady skuteczności wyroku Trybunału Konstytucyjnego *ex tunc* istnieją co prawda wyjątki

mające podstawę w przepisach Konstytucji, ale nie zachodzą one w okolicznościach sprawy. Przypadkiem wyłączenia retroaktywności wyroku Trybunału Konstytucyjnego jest wyraźne stwierdzenie w tym zakresie zawarte w sentencji wyroku Trybunału, w której wyłącza retroaktywność w pełnym zakresie, tzn. określa jego skutki na przyszłość. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 r., sygn. II CSK 335/10, Biuletyn SN z 2011, nr 4, s. 8), wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie jest skuteczny *ex tunc*, również w takim zakresie, w jakim naruszałoby to zasadę ochrony praw słusznie nabytych (art. 2 Konstytucji RP). A *contrario*, w przypadku przyznanej emerytury,

a ściślej przyznanego prawa do emerytury, wskutek spełniania przez ubezpieczoną wszystkich ustawowych przesłanek, według stanu prawnego obowiązującego na dzień wydania decyzji, a więc w sytuacji prawa słusznie nabytego, ochrona realizacji tego prawa, czyli wypłaty rozciąga się na cały okres. Charakterystyczny zaś przykład wyłączenia skuteczności *ex tunc* wyroku Trybunału Konstytucyjnego wynikający

z odroczenia utraty mocy obowiązującej zakwestionowanego przepisu (art. 190 ust. 3 Konstytucji) nie dotyczy niniejszej sprawy, jak też nie może być tłumaczone inaczej niż jego pozostawienie przez oznaczony czas w porządku prawnym i oznacza, że Trybunał Konstytucyjny, mimo stwierdzenia niezgodności aktu z przepisami wyższego rzędu, działając w granicach kompetencji, utrzymuje w mocy normę prawną. Do wskazanej zatem w wyroku Trybunału Konstytucyjnego daty utraty mocy obowiązującej przepis musi być uznany za zgodny z Konstytucją, a tym samym wyłączony jest skutek retrospektywny takiego wyroku (zob. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 136, z dnia 24 stycznia 2004 r., III CZP 112/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 61 i z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006, nr 5, poz. 81, wyrok Sądu Najwyższego z dnia

20 kwietnia 2006 r., IV CSK 28/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 31 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2008 r., V CZ 73/08, nie publ.). Ustawodawca nie mógł zatem, na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. rozciągnąć stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej – przepisu ustalającego nową treść ryzyka emerytalnego – na sytuacje przeszłe, tj. wobec osób, takich jak ubezpieczona, które już nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., czyli w czasie obowiązywania regulacji niezawierającej wymogu rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego. Określając skutki wyroku Trybunał wyjaśnił, że z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utraci moc art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia

2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oznacza to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia

2011 r. Przenosząc powyższe rozważania na grunt sprawy, niewątpliwie ubezpieczona znajduje się w kręgu beneficjentów omawianego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z uwagi na treść przepisów obowiązujących w dacie wydania decyzji organu rentowego przyznającego jej prawo do świadczenia emerytalnego.

W związku z powyższym sąd apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację organu rentowego.